

DOMSTOL

ADMINISTRASJONEN

Justisdepartementets Lovavdeling
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Deres ref
201009890

Vår ref.
201000737-4

Saksbehandler
Hilde Enger
73 56 70 51

Dato
13.01.2011

Høring: Utvidelse av virkeområdet for strafferettslige særreaksjoner for utilregnelige som begår vedvarende og samfunnsskadelig kriminalitet

Vi viser til høringsbrev av 22. oktober 2010 der et forslag til en ny særreaksjon, overføring til tidsbegrenset tvungent opphold i psykisk helsevern for utilregnelige som begår vedvarende og samfunnsskadelig kriminalitet, fremmes. Høringsfrist er 1. februar 2011.

Det legges ikke opp til en (ny) høringsrunde om vilkårene for å idømme tidsbegrenset tvungent opphold i psykisk helsevern nå. Det er innholdet i en slik reaksjon man ønsker høringsinstansenes syn på. Til dette avgis ikke høringsuttalelse.

Domstoladministrasjonen ønsker imidlertid å tilkjennegi enkelte prinsipielle innvendinger mot at domstolene eventuelt skal få til behandling saker som i utgangspunktet etter vårt syn tilligger det psykiske helsevernet.

Bruken av tvang i det psykiske helsevernet er hevdet å være høy i Norge sammenlignet med andre land. FN har kritisert Norge for dette, og regjeringen har som mål at andelen tvangsinnleggelse skal ned. Likestillings- og diskrimineringsombudet har understreket at personer med psykiske problemer har et diskrimineringsvern på lik linje med andre personer med nedsatt funksjonsevne. Bakgrunnen for dette er hensynet til rettssikkerheten til de som har psykiske problemer.

Forslaget til ny særreaksjon går ut på at personer som har en psykose og som har en plagsom atferd (som utgjør en forbrytelse) skal gjennomgå en straffesak og dømmes til tidsbegrenset tvungent psykisk helsevern. Det er ikke tvilsomt at en del mennesker med en slik lidelse kan opptre plagsomt overfor andre, ikke minst overfor familie eller naboer. Og det vil ikke være noe problem å finne en straffebestemmelse som rammer plagsom atferd. Heller ikke er det vanskelig å erkjenne at andre mennesker har krav på at samfunnet etablerer et vern mot å bli utsatt for slik atferd.

De menneskene som omfattes av lovforslaget, har imidlertid et åpenbart behandlingsbehov. De burde ha vært tatt hånd om av det ordinære psykiske helsevern og gitt adekvat behandling, eventuelt ved tvang. Saksgangen ville da være en innleggelsesbeslutning av vedkommende overlege, mulighet til å påklage dette til kontrollkommissjonen, og deretter mulighet for rettslig overprøving etter tvisteloven kapittel 36. Kriteriene for tvangsinnleggelse i psykisk helsevernloven § 3-3 omfatter imidlertid ikke atferd eller

handlinger som er plagsom for andre. Tvangsinnleggelse er følgelig en vei som ikke er farbar i disse sakene, slik loven nå lyder.

Det lovendringsforslaget som foreligger, innebærer at man flytter noe som grunnleggende er et psykiatriproblem ut av psykiatrien og inn i domstolene. I stedet for å bruke den loven som faktisk regulerer psykiatrisk behandling til å håndtere dette problemet, må saken inn i en strafferettslig kontekst og behandles i en rettssak med tiltalebeslutning, aktor og forsvarer. At dette må skje i de meget alvorlige sakene som gir hjemmel for tvungent psykisk helsevern i dagens straffelov, er lettere å forstå. Her tilsier ikke minst hensynet til fornærmede og til samfunnet at saken belyses offentlig. Dette er imidlertid hensyn som ikke er så sterke når det gjelder de ”plagsomme”.

Med hilsen

Willy Nasset
avdelingsdirektør

Hilde Enger
seniorrådgiver

(Sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Domstoladministrasjonen og har derfor ingen signatur.